

Andrzej Sęk

dr, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. prof. Edwarda F. Szczepanika
w Suwałkach

Mariusz Róg

dr, Akademia Humanistyczna w Pułtusku

Prawo a bezpieczeństwo. Analiza wybranych aspektów

Wprowadzenie

Podstawowymi wartościami wpływającymi na byt jednostki w społeczeństwie są prawo i bezpieczeństwo. Wartości te wzajemnie się uzupełniają, ponieważ obowiązujące prawo jest podstawą bezpieczeństwa. Zapewnienie bezpieczeństwa wymaga od ustawodawcy stanowienia takiego prawa, które oprócz akceptacji społecznej zapewnia bezpieczne funkcjonowanie jednostki. Celem niniejszego artykułu jest wykazanie korelacji pomiędzy tymi dwiema wartościami w świetle wybranych przykładów. Zanim jednak przejdziemy do wykazania w tym obszarze pojęciowym pewnych zależności, chcielibyśmy przypomnieć znaczenia analizowanych terminów.

Jak wiadomo, prawo jest pojęciem wieloznacznym i nie każdy posługujący się tym terminem ma to samo na myśli. Zasadniczo jest ono jednak kojarzone z pewnym porządkiem, ładem czy określoną regułą. Zdarza się jednak, że w codziennym życiu często używamy tego pojęcia niepowiązanym bezpośrednio z naukami prawnymi. W wyrażanych poglądach odnosimy się niekiedy do praw przyrody, natury czy praw fizyki. Wnikliwa analiza tego pojęcia pozwala zauważyć wieloznaczność tego terminu nie tylko w języku potocznym, lecz także w naukach ścisłych, przyrodniczych. Wielość znaczeń tego terminu jest obecna w samych naukach prawnych. Przykład takiej mnogości semantycznej występuje w samym prawoznawstwie, które operuje pojęciami: prawo pozytywne, prawo stanowione, prawo zwyczajowe, prawo naturalne, prawo przedmiotowe czy też prawo podmiotowe.

Obowiązujące w doktrynie definicje prawa odnoszą się jednak zasadniczo do prawa w ujęciu normatywnym. Na potrzeby niniejszego opracowania proponujemy przyjąć definicję Józefa Nowackiego i Zygmunta Tabora, którzy definiują prawo – jako zespół norm ustanowionych lub usankcjonowanych przez państwo i zabezpieczonych aparatem przymusu państwowego¹. Oczekiwania współczesnego społeczeństwa koncentrują się wokół poczucia bezpieczeństwa, braku ingerencji w sferę prywatną czy też nienaruszania wolności i nietykalności osobistej. Mając na względzie te wartości, można więc uznać, że bezpieczeństwem jest stan dający społeczeństwu poczucie stabilności i pewności oraz gwarantuje mu szanse na rozwój i doskonalenie².

Zapewnienie obywatelom szeroko rozumianego bezpieczeństwa spoczywa na organach władzy publicznej zarówno na poziomie centralnym, jak i lokalnym. Podkreślić należy, że zapewnienie społeczeństwu bezpieczeństwa jest zadaniem publicznym realizowanym od najdawniejszych czasów, wiążącym się podstawową funkcją władzy publicznej. Jak trafnie zauważyli Paweł Sarnecki i Piotr Czarny, funkcja ta jest od dawna zakorzeniona w społecznej świadomości³.

Zależności między prawem a bezpieczeństwem

Zależność między dwiema omawianymi wartościami wydaje się oczywista, o bezpieczeństwie decyduje bowiem stanowienie i egzekwowanie prawa. Z kolei gdy obowiązujące prawo jest egzekwowane, a przede wszystkim przestrzegane, wówczas społeczeństwo czuje się bezpiecznie. Stąd też już w Konstytucji RP⁴ zawartych jest wiele postanowień gwarantujących obywatelom bezpieczeństwo. Pierwsze – ogólne, lecz zarazem ustrojowe postanowienie odnajdziemy w art. 2 ustawy zasadniczej. Stanowi ono, że Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. Po wnikliwym przeanalizowaniu treści przywoływanego przepisu konstytucyjnego, możemy postawić tezę, że jego podstawą jest bezpieczeństwo ustrojowe kraju. Jakakolwiek próba indywidualnego lub powszechnego naruszenia porządku ustrojowego skutkuje odpowiedzialnością karną.

¹ J. Nowacki, Z. Tabor, *Wstęp do prawoznawstwa*, wyd. 3, Warszawa 2007, s. 64.

² Por. także hasło „bezpieczeństwo” [w:] J. Borkowski (i in.), *Słownik terminów z zakresu psychologii dowodzenia i zarządzania*, Warszawa 2000, s. 17. Bezpieczeństwo jako naczelną potrzebę człowieka i społeczeństwa postrzegają również Z. Ścibiorek, B. Wiśniewski, A. Dawidczyk, *Bezpieczeństwo wewnętrzne*, Toruń 2015, s. 19.

³ P. Sarnecki, P. Czarny, *Kompetencje organów władzy publicznej w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego*, [w:] *Bezpieczny obywatel – bezpieczne państwo*, red. J. Widacki, J. Czapska, Lublin 1998, s. 76.

⁴ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.

Przypadek indywidualnego naruszenia porządku ustrojowego, za który sprawca lub sprawcy mogą ponieść odpowiedzialność, odnajdziemy w art. 127 ustawy – Kodeks karny⁵. Chodzi tutaj o zamach stanu. Z treści wspomnianego przepisu prawa wynika, że odpowiedzialności karnej podlega ten, kto mając na celu pozbawienie niepodległości, oderwanie części obszaru lub zmianę przemocą konstytucyjnego ustroju Rzeczypospolitej Polskiej, w porozumieniu z innymi osobami, podejmuje działalność zmierzającą bezpośrednio do urzeczywistnienia tego celu. Ustawodawca, chcąc zapewnić bezpieczeństwo ustrojowe, zdecydował się na jeszcze większe obostrzenia, które są zawarte w ustawie z 21 czerwca 2001 r. o stanie wyjątkowym⁶. Chodzi tu m.in. o sytuacje stanowiące szczególne zagrożenie dla konstytucyjnego ustroju państwa. Chodzi tu o zakres ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela. Ustawodawca celowo zestawił dwa terminy: „człowiek i obywatel”, ponieważ w tym stanie prawnym, w sytuacji wprowadzenia stanu wyjątkowego, ograniczenia będą odnosiły się nie tylko do osób legitymizujących się polskim obywatelstwem, ale i do cudzoziemców przebywających na terenie, gdzie ten stan obowiązuje.

Tego rodzaju regulacje prawne stanowią kolejny dowód wskazujący na zależność między prawem a bezpieczeństwem. Zagrożenie szeroko rozumianego bezpieczeństwa, które przy użyciu zwykłych środków nie może być usunięte, wymusiło uchwalenie ustawy, na mocy której zastosowanie środków szczególnych pozwoli przywrócić stan poprzedni.

W przepisie art. 127 kodeksu karnego i licznych postanowieniach konstytucyjnych, wymieniono inne typy bezpieczeństwa, mianowicie: bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwo obywateli, bezpieczeństwo wewnętrzne i bezpieczeństwo zewnętrzne.

Bezpieczeństwo publiczne jest przede wszystkim wartością konstytucyjną, dla której ochrony możliwe jest ograniczenie korzystania przez obywatela z jego konstytucyjnych wolności i praw. Przykład takiego stanu rzeczy zawarty jest w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, z treści którego wynika, że ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności oraz praw. Tego rodzaju bezpieczeństwo można potraktować jako wartość stanowiącą element interesu publicznego będącego wyznacznikiem granic wolności i praw jed-

⁵ Ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 1137 ze zm.

⁶ Ustawa z 21 czerwca 2001 r. o stanie wyjątkowym, tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 886.

nostki⁷. Każdą z tych wartości, wymienionych w art. 31 ust. 3, a więc bezpieczeństwo i porządek publiczny, ochronę środowiska, zdrowie, mienie oraz moralność publiczną należy definiować na podstawie przepisów konstytucji, m.in. w nawiązaniu do zasady poszanowania godności człowieka i zakazu dyskryminacji. Należy przy tym dodać, że ograniczenia praw i wolności na rzecz bezpieczeństwa obywateli mogą być dopuszczalne wtedy, gdy prawo tak stanowi, oraz gdy zachodzi konieczność wzajemnego harmonizowania prawa lub wolności jednostki z innymi normami, zasadami bądź wartościami wyrażonymi w ustawie zasadniczej lub ustawach zwykłych⁸.

Bezpieczeństwo państwa, oprócz wspomnianej już ustawy o stanie wyjątkowym, uregulowane jest także w art. 5 Konstytucji RP. Z jego treści wynika, że Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności, prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego, a także zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. Jak trafnie zauważył Adam Krzywoń, w płaszczyźnie normatywnej art. 5 konstytucji zawiera pewne negatywne wytyczne skierowane do organów władzy publicznej. Zakazuje bowiem przyjmowania takich rozwiązań normatywnych, które przeczyłyby tendencjom rozwojowym w poszczególnych sferach działania państwa lub całkowicie przekreślały poszanowanie środowiska naturalnego⁹. Można więc uznać, że zarówno w tych, jak i innych przypadkach stanowienie prawa ma służyć bezpieczeństwu lub jego poprawie. Działalność legislacyjna nie może jednak zmierzać do jego destabilizacji, a tym samym do zahamowania rozwoju społeczeństwa we wszystkich sferach działalności.

Kwestia bezpieczeństwa jest poruszana również w art. 126 ust. 2 Konstytucji RP. Dotyczy on nie tylko czuwania przez prezydenta RP nad przestrzeganiem prawa konstytucyjnego, ale także stania na straży suwerenności i bezpieczeństwa państwa oraz nienaruszalności i niepodzielności jego terytorium¹⁰. Kwestia bezpieczeństwa zawiera się również w art. 146 ustawy zasadniczej.

⁷ Por. także: A. Pakuła, *Interes publiczny i użyteczność publiczna jako kryteria zadań samorządu terytorialnego*, [w:] *Administracja i prawo administracyjne u progu trzeciego tysiąclecia. Materiały konferencji naukowej katedr prawa i postępowania administracyjnego*, Łódź 2000, s. 34–37.

⁸ Por. także uchwałę TK z 2 marca 1994 r., W. 3/93, OTK 1994 r., cz. I, s. 158–159.

⁹ Por. A. Krzywoń, *Konstytucja RP a środowisko*, „Państwo i Prawo” 2012, nr 8, s. 3.

¹⁰ Konstytucyjne zadanie „stania na straży” suwerenności upoważnia, a zarazem obliuguje prezydenta do każdorazowego zajęcia stanowiska wobec zamiaru przekazania kompetencji organów władzy państwowej „w niektórych sprawach” i zakomunikowania go opinii publicznej przed uchwaleniem ustawy upoważniającej do ratyfikacji bądź przed przystąpieniem do głosowania w referendum. Por.: M. Grzybowski, *Pozycja ustrojowa Prezydenta RP w dobie integracji europejskiej*, „Państwo i Prawo” 2008, nr 8, s. 3.

Do zadań Rady Ministrów należy m.in. zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego państwa oraz porządku publicznego. Oprócz dotychczas analizowanych treści związanych z prawem i bezpieczeństwem, Konstytucja RP – jak już wspomniano – przewiduje również ochronę bezpieczeństwa jednostki. Mam tu na myśli m.in. przepisy dotyczące ochrony wolności i praw osobistych. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej zapewnia ochronę przyrodzonych i niezbywalnych praw człowieka, w szczególności prawną ochronę życia, nie różnicując jej w zależności od fazy rozwoju płodowego dziecka¹¹. Artykuł 38 ustawy zasadniczej, bo o nim jest mowa, wyraźnie eksponuje obowiązek ochrony życia ludzkiego leżący po stronie państwa. Wyraźny przykład powiązań prawa z bezpieczeństwem odnajdziemy również w głosie Leszka Boska, który wyraża pogląd, że obowiązek władzy publicznej zapewnienia wartościom konstytucyjnym „dostatecznej ochrony” w szczególny sposób odnosi się do godności człowieka. Ustawodawca nie może bez naruszenia Konstytucji RP uchylić się od ochrony nienaruszalnej i niezbywalnej godności człowieka, czy to wyjmując ją spod ochrony prawa w ogóle, czy to przyznając w praktyce iluzoryczną lub wyłącznie następczą ochronę cywilnoprawną¹².

Inny klasyczny przykład dbałości o bezpieczeństwo osobiste obywateli stanowi art. 40 Konstytucji RP, wskazujący na całkowity zakaz tortur, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania i karania. Ponadto w państwie demokratycznym trudno zaakceptować w systemie prawa karnego kontratyp dopuszczalnego karcenia¹³. Jednak w celu zapewnienia społeczeństwu bezpieczeństwa ten stan prawny może niekiedy zawierać pewne wyjątki. Klasycznym przykładem odstępstwa od tej konstytucyjnej reguły jest stosowanie przez uprawnione podmioty środków przymusu bezpośredniego. Trzeba pamiętać, że celem ich użycia wobec określonych osób jest wymuszenie posłuszeństwa w przypadku naruszenia przez nie zasad bezpieczeństwa. Tak więc, wobec wprowadzenia przez art. 40 Konstytucji zakazu stosowania kar cielesnych, w wypadku uderzenia kogoś pałką policyjną w warunkach określonych w art. 16 ust. 1 pkt 2 ustawy o Policji, sąd – z powodu kolizji tego artykułu z cytowanym art. 40 – zobowiązany będzie zastosować ten ostatni przepis.

¹¹ Por. także: A. Szczęsny-Jarzyna, *Glosa do wyroku SN z dnia 27 września 2010 r.*, V KK 34/10.

¹² L. Bosek, *Glosa do wyroku TK z dnia 26 maja 2008 r.*, SK 25/07, „Przegląd Sejmowy” 2008, nr 6, s. 242–250.

¹³ Kontratyp ten budzi szereg kontrowersji a badania wykazują, że 36% polskiego społeczeństwa to zwolennicy stosowania kar fizycznych, 47% uznaje, że nic nie usprawiedliwia bicia dzieci, a 16% nie ma zdania na ten temat (R. Leonowicz, *Przemoc wobec dziecka. Z problematyki zagadnienia*, „Problemy Ochrony Granic” 2002, nr 23, s. 181–196).

Przepisy konstytucji mają bezpośrednie zastosowanie z mocy jej art. 8¹⁴. Policjanci mogą zatem wykorzystywać pałki tylko w celu odparcia bezpośrednio, bezprawnego zamachu na dobro własne lub cudze, tj. w ramach obrony koniecznej¹⁵.

W powszechnie obowiązujących przepisach prawa ochrona bezpieczeństwa stanowi jeden z działów administracji rządowej. Artykuł 5 pkt 24 w związku z art. 29 ust. 1 ustawy z 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej stanowi, że działem tym kieruje minister spraw wewnętrznych i administracji. Gros podmiotów zajmujących się tą problematyką wprowadzono do resortu spraw wewnętrznych. Jednak ze względu na rozszerzone pojęcie bezpieczeństwa ustawodawca powierzył tym samym wiele zadań z wymienionych dziedzin innym podmiotom, będącym poza resortem spraw wewnętrznych. Zanim jednak przejdę do rozważań nad związkami prawa i bezpieczeństwa poza działem ministerstwa spraw wewnętrznych, dokonam analizy działalności wybranych podmiotów przynależących do tego resortu.

Jak wiadomo, na straży chronionego przez prawo bezpieczeństwa stoi przede wszystkim Policja¹⁶. Wyjaśnienia istoty jej działań, w kontekście zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego, dokonał w wyroku Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie, który stwierdził, że Policja, jako uzbrojona formacja służąca społeczeństwu i przeznaczona do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego (art. 1 ust. 1 ustawy o Policji), jest jedną z instytucji, która dysponuje bardzo dolegliwymi dla obywatela środkami realizacji władztwa państwowego. Szczególna rola społeczna tej grupy zawodowej i jej zhierarchizowana struktura wymaga dla jej skutecznego i prawidłowego działania przestrzegania innych, poza normami prawa karnego i prawa o wykroczeniach, przepisów oraz zasad. Objęcie policjantów odpowiedzialnością dyscyplinarną uzasadnia społeczna rola tej formacji, charakter powierzonych zadań i kompetencji oraz związane z działalnością Policji publiczne zaufanie. Służyć ma ona również przeciwdziałaniu takim zachowaniom, które mogłyby pozbawić ją wiarygodności w oczach opinii publicznej, zwłaszcza że wiele uprawnień przyznanych

¹⁴ Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej. Przepisy Konstytucji stosuje się bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej.

¹⁵ K. Korzan, *Znaczenie godności ludzkiej dla ochrony praw człowieka oraz wpływ roszczeniowego charakteru norm konstytucyjnych na rozszerzenie dostępu do sądu*, „Radca Prawny” 1998, nr 6, s. 3.

¹⁶ Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o Policji jest ona umundurowaną i uzbrojoną formacją służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Por. także: S. Pieprzny, *Uprawnienia wojewody w stosunku do Policji*, „Administracja” 2007, nr 2, s. 106.

Policji pozwala na ingerowanie w sferę obywatelskich wolności i praw¹⁷. Po szczególne jej jednostki funkcjonują zgodnie z podziałem administracyjnym kraju¹⁸.

Wymogi bezpieczeństwa sprawiają, że struktura Policji jest zhierarchizowana i wewnątrznie podporządkowana. Centralnym organem administracji rządowej, właściwym w sprawach ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego, jest komendant główny Policji, podległy ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych¹⁹. Z kolei na obszarze województwa organem właściwym w sprawach ochrony bezpieczeństwa ludzi, utrzymania porządku publicznego jest wojewoda wspomagany przez komendanta wojewódzkiego Policji działającego w jego imieniu albo komendant wojewódzki Policji działający w imieniu własnym w sprawach: wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych, dochodzeniowo-śledczych i czynności z zakresu ścigania wykroczeń oraz wydawania indywidualnych aktów administracyjnych. Tak jak komendant główny Policji jest przełożonym wszystkich policjantów, tak komendant wojewódzki jest przełożonym policjantów pełniących służbę w podległych mu jednostkach terenowych.

Na obszarze powiatu ziemskiego lub grodzkiego odpowiedzialni za ochronę bezpieczeństwa i porządku publicznego są odpowiedni komendanci powiatowi/miejscy Policji. W gminach miejskich oraz miejsko-gminnych kompetencja ta przysługuje kierownikom komisariatów lub posterunków Policji.

Analizowane tu związki wykonawcze między prawem a bezpieczeństwem uwidaczniają się w art. 1 ust. 2 ustawy dotyczącej przyporządkowania tej formacji określonych zadań. Policja ma zatem obowiązek ingerowania w zachowania naruszające reguły bezpieczeństwa. Katalog zadań Policji w obszarze bezpieczeństwa jest obszerny, a ich treści swoim zakresem przedmiotowym obejmują praktycznie wszystkie płaszczyzny związane z ochroną bezpieczeństwa. Dla dobra szeroko pojętego bezpieczeństwa ustawodawca przewidział również rozwiązania siłowe zmierzające do wymuszenia posłuszeństwa osób godzących w dobro, jakim jest bezpieczeństwo. Można to nazwać swoistym stanem wyższej konieczności w imię ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.

¹⁷ Por. Wyrok WSA w Warszawie z 14 sierpnia 2008 r., nr II SA/Wa 512/08.

¹⁸ Wyłącza się jednak z terytorialnego zasięgu działania komendanta wojewódzkiego Policji właściwego dla województwa mazowieckiego obszar m.st. Warszawy oraz powiatów: grodzkiego, legionowskiego, mińskiego, nowodworskiego, otwockiego, piaseczyńskiego, pruszkowskiego, warszawskiego zachodniego i wołomińskiego.

¹⁹ Por. Art. 5 ust. 1 ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji, tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 1782 ze zm.

W przepisach ustawy o Policji – obok innych uprawnień funkcjonariuszy – znajdziemy jedno z jej bardziej rygorystycznych uprawnień, jakim jest prawo do zatrzymywania osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia. Innym, nie mniej dolegliwym sposobem wymuszenia przestrzegania prawa, a tym samym usuwania wszelkiego rodzaju zagrożeń, jest kwestia stosowania środków przymusu bezpośredniego, w tym użycia broni palnej. W ustawie o Policji i ustawie o użyciu środków przymusu bezpośredniego i broni palnej²⁰ podkreśla się, że policjanci mogą stosować jedynie środki przymusu bezpośredniego odpowiadające potrzebom wynikającym z istniejącej sytuacji i niezbędne do osiągnięcia podporządkowania się wydanym poleceniom, a także w sposób powodujący najmniejszą dolegliwość. Można stosować jednocześnie różne środki przymusu, jeżeli jest to konieczne do osiągnięcia podporządkowania się wydanym poleceniom.

W ten sposób zakreślone też zostały granice władczego działania Policji. Granicą tą jest potrzeba zależna od sytuacji oraz zapewnienie podporządkowania się wydanym poleceniom. Naturalnie ocena sytuacji, a tym samym wybór środka, zależy od policjanta podejmującego decyzję co do rodzaju środka. Tak określone granice dają możliwość korzystania z takiego środka prawnego, który zapewni skuteczność działania. Właściwe w tym miejscu wydaje się stwierdzenie Jerzego Starościaka, że co prawda nie może być uznane za dobre każde działanie, które prowadzi do celu, ale na pewno jest wadliwe to, które do celu doprowadzić nie może²¹.

Oprócz ochrony indywidualnego bezpieczeństwa publicznego i udziału w nich zespołów interwencyjnych Policji, w imię zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego, bezpieczeństwa dla mienia o znacznych rozmiarach lub też obiektów ważnych dla obronności i bezpieczeństwa państwa, prawo zezwala na użycie oddziałów lub pododdziałów Policji. Z kolei w sytuacji, gdyby te działania okazały się nieskuteczne, obowiązujące prawo przewiduje użycie Sił Zbrojnych RP do pomocy Policji. Oczywiście przystąpienie sił zbrojnych do ochrony tych szczególnych wartości wchodzących w ogólną strukturę bezpieczeństwa wymaga zastosowania specjalnej procedury. O użyciu wojska decyduje prezydent RP w drodze postanowienia na wniosek prezesa Rady Ministrów. Tylko w przypadkach niecierpiących zwłoki decyzję o udzieleniu pomocy podejmuje minister obrony narodowej na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych, określając zakres i formę pomocy, oraz za-

²⁰ Ustawa z 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, Dz.U. z 2013 r., poz. 628 ze zm.

²¹ J. Starościak, *Zarys nauki administracji*, Warszawa 1971, s. 15.

wiadamia o niej niezwłocznie prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i Prezesa Rady Ministrów²².

Zadaniem prawa jest także ochrona bezpieczeństwa przeciwpożarowego. W tym celu przez ustawodawcę powołana została Państwowa Straż Pożarna²³. Z treści art. 1 wynika, że została ona powołana do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami. Do jej zadań między innymi należą:

- organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń;
- wykonywanie pomocniczych specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze;
- współdziałanie ze strażami pożarnymi i służbami ratowniczymi innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi na podstawie wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych oraz odrębnych przepisów²⁴. Centralnym organem administracji rządowej w sprawach organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego oraz ochrony przeciwpożarowej jest komendant główny Państwowej Straży Pożarnej, podległy ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

Przepisy ustawy o Państwowej Straży Pożarnej szczegółowo regulują organizację i prowadzenie akcji ratowniczych. Ustawodawca w ramach prowadzonych działań walki z pożarami przewidział dla tej formacji wiele uprawnień. Strażacy biorący udział w akcji ratowniczej, w zakresie niezbędnym do prowadzenia akcji, mają prawo korzystania z dróg, gruntów i zbiorników wodnych państwowych, komunalnych i prywatnych, komunalnych i prywatnych ujęć wodnych oraz środków gaśniczych. Ponadto w okolicznościach uzasadnionych stanem wyższej konieczności strażak kierujący akcją ratowniczą ma prawo zarządzenia:

- ewakuacji ludzi i mienia z terenu objętego akcją ratowniczą;
- koniecznych prac wyburzeniowych i rozbiórkowych;
- wstrzymania komunikacji w ruchu lądowym;
- udostępnienia pojazdów, środków i przedmiotów niezbędnych do akcji ratowniczej;
- zakazu przebywania osobom postronnym w rejonie akcji ratowniczej.

²² Podobna procedura obowiązuje w przypadku użycia żandarmerii wojskowej i straży granicznej, por. art. 18a i 18b ustawy o Policji, wyd. cyt.

²³ Por. ustawa z 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej, tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 603 ze zm.

²⁴ Zob. szerzej art. 1 ust. 2 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej.

Mając na względzie ochronę bezpieczeństwa pożarowego, prawodawca w ustawie o Państwowej Straży Pożarnej przewidział również prowadzenie działań profilaktycznych zwanych czynnościami kontrolno-rozpoznawczymi. Dopełnienie podstaw prawnych działań profilaktycznych możemy odnaleźć w orzecznictwie sądowym. Zgodnie z wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie, upoważnienie udzielone przez właściwego komendanta Państwowej Straży Pożarnej jest podstawą do przeprowadzania czynności kontrolno-rozpoznawczych. Bez upoważnienia kontrola nie może zostać przeprowadzona²⁵. Upoważnienie do przeprowadzenia czynności kontrolno-rozpoznawczych, może być doręczone kontrolowanemu w chwili przystąpienia do czynności kontrolno-rozpoznawczych, jeżeli powzięto informację o możliwości wystąpienia w miejscu ich przeprowadzania zagrożenia życia ludzi lub bezpośredniego niebezpieczeństwa powstania pożaru.

Inną regulacją prawną dotyczącą bezpieczeństwa jest ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych²⁶. Ten szczególny akt prawny reguluje zasady postępowania konieczne do zapewnienia bezpieczeństwa imprez masowych, warunki bezpieczeństwa imprez masowych, zasady i tryb wydawania zezwoleń na przeprowadzanie imprez masowych, zasady gromadzenia i przetwarzania informacji dotyczących bezpieczeństwa imprez masowych oraz zasady odpowiedzialności organizatorów za szkody wyrządzone w związku ze zorganizowaniem imprez masowych²⁷.

Prawo w tym zakresie nakłada na organizatora obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom imprezy masowej. Nie można jednak przyjąć, że ustawa z 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych przypisuje organizatorowi odpowiedzialność absolutną za każdy czyn osób trzecich. Każda tego rodzaju impreza wymaga również pewnych, choćby minimalnych, wymagań dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa pod względem medycznym. Sytuację tą szczegółowo określa rozporządzenie ministra zdrowia w sprawie minimalnych wymagań dotyczących zabezpieczenia imprezy masowej pod

²⁵ Por. wyrok WSA w Lublinie z 2 grudnia 2010 r., nr II SA/Lu 619/10.

²⁶ Ustawa z 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych, tekst jedn. Dz.U. z 2015 r., poz. 2139 ze zm.

²⁷ Obowiązująca ustawa z 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (tekst jedn. Dz.U. z 2009 r., Nr 62, poz. 504 ze zm.) jest drugim z kolei aktem prawnym kompleksowo regulującym problematykę bezpieczeństwa na tego typu imprezach. Zastąpiła ona w całości ustawę z 22 sierpnia 1997 r. o bezpieczeństwie imprez masowych, która okazała się niewystarczająca, a jej przepisy – jak czytamy w uzasadnieniu projektu tej ustawy – utraciły wewnętrzną spójność, nie przystając do innych uregulowań i uniemożliwiając skuteczne stosowanie prawa wobec narastającego zjawiska chuligaństwa stadionowego. Por. uzasadnienie rządowego projektu ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych, druk sejmowy nr 1074.

względem medycznym²⁸. Zgodnie z tym rozporządzeniem, zabezpieczenie takie w miejscu i czasie jej trwania obejmuje co najmniej: zespoły wyjazdowe, patrole ratownicze i punkty pomocy medycznej.

W 1997 r. weszła w życie ustawa o ochronie osób i mienia²⁹, która wówczas była swoistego rodzaju *novum*. Zakres przedmiotowy przywołanej ustawy uwzględnia zasady wykonywania działalności gospodarczej z zakresie usług ochrony i mienia, uprawnienia pracowników ochrony i wymagania kwalifikacyjne wobec nich oraz zasady wykonywania nadzoru nad funkcjonowaniem prywatnego sektora ochrony w Polsce. Ustawa określa również zasady ochrony transportu broni, amunicji, materiałów wybuchowych, uzbrojenia, urządzeń i sprzętu wojskowego oraz zasady ochrony obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie. Ustawa wprowadza, do niedawna nieznaną w polskim prawodawstwie, pojęcie ochrony obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie. Wynika to z faktu, że niektóre rodzaje obiektów nie mogą pozostać bez jakiegokolwiek ochrony ze względu na obronność, interes gospodarczy, bezpieczeństwo publiczne, a także inne ważne interesy państwa.

Ponadto ustawa wyznacza tego rodzaju objekty, określa również formy ochrony oraz wymagania, jakie powinny spełnić podmioty zapewniające ochronę obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie³⁰. Reguluje formy, w ramach których ta ochrona może być wykonywana, i są to bezpośrednia ochrona fizyczna lub zabezpieczenie techniczne. Bezpośrednia ochrona fizyczna polega tu na stałym lub doraźnym kontakcie wzrokowym agenta (grupy) z osobą chronioną. Może być wykonywana w formie stałego dozoru sygnałów przesyłanych, gromadzonych lub przetwarzanych za pomocą elektronicznych urządzeń oraz systemów alarmowych. Do tego typu ochrony zalicza się również konwojowanie wartości pieniężnych oraz innych wartościowych lub niebezpiecznych przedmiotów. Z kolei zabezpieczenie techniczne polega na montażu elektronicznych urządzeń lub systemów alarmowych, które sygnalizują występujące ewentualne zagrożenie chronionych osób. Rozwiązaniem zapewniającym możliwość zminimalizowania zagrożenia jest monitoring, czyli elektronicznie sterowana za pomocą różnych systemów alarmowych obserwacja i rejestracja każdego rodzaju zdarzeń zaistniałych w obiekcie lub na obszarze chronionym.

²⁸ Rozporządzenie z 6 lutego 2012 r. w sprawie minimalnych wymagań dotyczących zabezpieczenia pod względem medycznym imprezy masowej, Dz.U. z 2012 r., poz. 181.

²⁹ Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia, t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 1099 ze zm.

³⁰ Por.: G. Gozdór, *Ustawa o ochronie osób i mienia. Komentarz*, Warszawa 2005, s. 30.

Wyliczenie i szczególna charakterystyka obszarów, obiektów, urządzeń i transportów podlegających obowiązkowej ochronie zawarta jest w art. 5 ustawy. Wyliczenie zawarte w art. 5 ust. 1 ustawy z 1997 r. o ochronie osób i mienia ma charakter zupełny, co oznacza, że obowiązek ochrony, o którym mowa w tym przepisie, może być wprowadzony jedynie w odniesieniu do określonych obszarów, obiektów, urządzeń i transportu, celem zapobiegania przestępstwom lub wykroczeniom przeciwko mieniu³¹.

Ustawa, która odnosi się z kolei do bezpieczeństwa transgranicznego, to ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej³². Jak wynika z jej art. 1, zapewnienie tego rodzaju bezpieczeństwa jest wielopłaszczyznowe. Zadaniami funkcjonariuszy straży granicznej są:

- ochrona granicy państwowej na lądzie i morzu;
- organizowanie i dokonywanie kontroli ruchu granicznego;
- zapobieganie i przeciwdziałanie nielegalnej migracji.

Postanowienia przywoływanego przepisu prawa wskazują sposoby realizacji tych zadań, do których należy zaliczyć:

- kontrolę przestrzegania przepisów dotyczących wjazdu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i pobytu na nim;
- rozpoznawanie i analizowanie zagrożeń migracyjnych;
- zwalczanie zagrożeń migracyjnych, w tym przestępczości związanej z nielegalną migracją;
- współdziałanie z organami i podmiotami właściwymi w sprawach udzielania cudzoziemcom zezwoleń na wjazd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub pobyt na tym terytorium, w tym wykonywanie czynności na wniosek tych organów i podmiotów na zasadach określonych odrębnymi przepisami,
- wydawanie zezwoleń na przekraczanie granicy państwowej, w tym wiz;
- rozpoznawanie przestępstw i wykroczeń, zapobieganie im i ich wykrywanie oraz ściganie ich sprawców, w zakresie właściwości straży granicznej;
- przeprowadzanie kontroli bezpieczeństwa w środkach transportu w komunikacji międzynarodowej, w zasięgu terytorialnym przejścia granicznego drogowego, kolejowego, morskiego i rzecznoego;
- zapewnienie bezpieczeństwa na pokładzie statków powietrznych wykonujących przewóz lotniczy pasażerów³³.

³¹ Por. wyrok NSA w Warszawie z 16 października 2015 r., nr II GSK 1863/14.

³² T.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 1402 ze zm.

³³ Zob. szerzej cały art. 1 ustawy z 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, Dz.U. z 2016 r., poz. 1643 ze zm.

Pojęcie bezpieczeństwa zawarte jest także w ustawie o stanie wyjątkowym. Z art. 2 wynika, że w sytuacji szczególnego zagrożenia konstytucyjnego ustroju państwa, bezpieczeństwa obywateli lub porządku publicznego, w tym spowodowanego działaniami o charakterze terrorystycznym lub działaniami w cyberprzestrzeni, które nie może być usunięte na skutek użycia zwykłych środków konstytucyjnych, Rada Ministrów może podjąć uchwałę o skierowaniu do prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o wprowadzenie stanu wyjątkowego³⁴. Analizując ten szczególny akt prawny, możemy dostrzec kilka rodzajów bezpieczeństwa, mianowicie: bezpieczeństwo ustrojowe (polityczne), bezpieczeństwo państwa, bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwo teleinformatyczne, bezpieczeństwo w cyberprzestrzeni.

W wypadku obowiązywania stanu wyjątkowego ustawodawca przewidział szereg ograniczeń. Zgodnie z art. 15 przywoływanej ustawy, na obszarze, na którym został wprowadzony stan wyjątkowy, ograniczeniom wolności i praw człowieka i obywatela podlegają wszystkie osoby fizyczne zamieszkałe lub przebywające tam chociażby czasowo. Ograniczenia te stosuje się odpowiednio wobec osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, mających siedzibę lub prowadzących działalność na obszarze objętym stanem wyjątkowym. Pozostałe ograniczenia ustawodawca umiejscowił w art. od 16 do 22 włącznie. Obok całego katalogu ograniczeń, wydaje się, że na szczególną uwagę zasługuje art. 17 upoważniający do odosobnienia osoby mającej ukończone 18 lat, w stosunku do której zachodzi uzasadnione podejrzenie, że – pozostając na wolności – będzie prowadziła działalność zagrażającą konstytucyjnemu ustrojowi państwa, bezpieczeństwu obywateli lub porządkowi publicznemu, albo gdy odosobnienie jest niezbędne dla zapobieżenia popełnienia czynu karalnego lub uniemożliwienia ucieczki po jego popełnieniu. Odosobnieniem może być także objęta osoba, która ukończyła 17 lat, jeżeli rozmowa ostrzegawcza uprzednio z nią przeprowadzona okazała się nieskuteczna.

Kwestia odosobnienia, choć spełnia przesłanki zatrzymania, nie może być postrzegana w tych kategoriach. Należy zauważyć, że zgodnie z definicją słownikową „odosobnienie rozumiane jest jako «stan odseparowania się od innych ludzi lub od otoczenia»”³⁵. Jest zatem pewne, że ustawodawca celowo posłużył się tym terminem, chcąc w ten sposób wyraźnie odróżnić go od zatrzymania. Intencję ustawodawcy odnajdziemy więc w dalszych częściach art. 17 ustawy o stanie wyjątkowym. Tak postawiona tezę można uzasadnić następującymi argumentami:

³⁴ Ustawa z 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym, tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 886.

³⁵ Odosobnienie, hasło w: *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. S. Dubisz, t. 2, Warszawa 2006, s. 1158.

- odosobnienie następuje na podstawie decyzji wojewody właściwego ze względu na miejsce pobytu stałego lub czasowego osoby odosobnionej i jest wykonywane przez właściwego komendanta wojewódzkiego Policji, w drodze zatrzymania tej osoby oraz przymusowego doprowadzenia do ośrodka odosobnienia podległego ministrowi sprawiedliwości;
- wojewoda wszczyna postępowanie w sprawach odosobnienia na wniosek właściwych organów prokuratury, Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Straży Granicznej, Żandarmerii Wojskowej lub Służby Kontrwywiadu Wojskowego;
- decyzję w sprawie odosobnienia doręcza się osobie odosobnionej niezwłocznie, nie później niż w ciągu 48 godzin od chwili jej wydania. Decyzję tę uchyla się niezwłocznie, jeżeli ustaną przyczyny uzasadniające odosobnienie.

Decyzje w sprawie odosobnienia, choć są ostateczne, zgodnie z konstytucyjną zasadą demokratycznego państwa prawa mogą być jednak zaskarżone bezpośrednio do sądu administracyjnego. Przepisy ustawy o stanie wyjątkowym zakazują rozwiązania stosunku pracy z osobą odosobnioną, chyba że przed odosobnieniem zaistniały z jej winy okoliczności uzasadniające rozwiązanie stosunku pracy bez wypowiedzenia. Ustawodawca nie opracował dla odosobnionych odrębnych przepisów, które by regulowały ich pobyt w ośrodkach. Wskazał jedynie, że w tych przypadkach należy stosować przepisy kodeksu karnego wykonawczego³⁶ dotyczące praw i obowiązków tymczasowo aresztowanych, wykonywania tymczasowego aresztowania oraz nadzoru penitencjarnego.

Bezpieczeństwo zawarte jest również w ustawie o zarządzaniu kryzysowym. W art. 2 owego aktu prawnego prawodawca zdefiniował zarządzanie kryzysowe; jest to mianowicie działalność organów administracji publicznej będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, która polega na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej³⁷.

Definicja dotyczy zatem bezpieczeństwa narodowego i faz zarządzania kryzysowego, do których zaliczamy: zapobieganie, przygotowanie, reagowanie oraz odbudowę. W fazie zapobiegania głównym celem jest podejmowanie działań wyprzedzających, eliminujących lub redukujących możliwość

³⁶ Ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, Dz.U. Nr 90, poz. 557 ze zm.

³⁷ Ustawa z 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 1166 ze zm.

zaistnienia sytuacji kryzysowej. Chodzi tu przede wszystkim o analizę i ocenę zagrożeń, zapewnienie na wypadek zagrożenia. W fazie przygotowania priorytetowym elementem przygotowań jest opracowanie planów reagowania kryzysowego, wskazujące na podział ról w sytuacji, gdy wystąpi tego rodzaju zagrożenie, określenie, za pomocą jakich sił i środków i na jakiej podstawie prawnej będą prowadzone działania. Przygotowanie ma również na celu stworzenie warunków do kierowania akcją, tj. stanowisko kierowania, system łączności, system alarmowania.

Faza reagowania następuje po wystąpieniu autentycznego zagrożenia. Jego celem jest uruchomienie działań prewencyjnych zapobiegających lub minimalizujących możliwość zniszczeń, a po ich wystąpieniu, podjęcie akcji ratowniczej celem dostarczenia pomocy poszkodowanym i ograniczenia wtórnych szkód i strat. W tej fazie wymaga się także przestrzegania dyscypliny obiegu i gromadzenia informacji oraz dokumentowania działań, prognozowania rozwoju wydarzeń, przewidywania skutków podejmowanych decyzji zagwarantowania działania instytucji publicznych. Z kolei faza odbudowy jest końcową fazą cyklu zarządzania kryzysowego. Odbudowę kontynuuje się do czasu, aż wszystkie systemy wrócą do stanu poprzedniego albo lepszego niż poprzedni. Dzielimy ją na krótkoterminową i długoterminową. Krótkoterminowa polega na przywróceniu systemów niezbędnych do życia do minimalnych standardów operacyjnych. Odbudowa długoterminowa może trwać wiele lat aż do kompletnej odbudowy całego obszaru dotkniętego katastrofą. Jednocześnie odbudowa ta powinna być realizowana w taki sposób, aby rejon dotknięty katastrofą był po odbudowie mniej wrażliwy na kolejną katastrofę.

Podsumowanie

Podsumowując dotychczasowe rozważania, należy zauważyć pewną polisemię prawa, odnosi się ono bowiem do zjawisk z wielu dziedzin funkcjonowania społeczeństwa i działalności podmiotów oraz ma związek z ich dobrem. Te odniesienia mają jednak wspólny mianownik – bezpieczeństwo. Analiza zebranego materiału pokazuje, że człowiek może czuć się względnie bezpiecznie, ponieważ prawo nakazuje pewne zachowania lub też określonych zachowań zabrania.

Obecnie prawo reguluje wiele dziedzin funkcjonowania człowieka i tym samym stwarza mu wolność wyrażania swoich myśli, poglądów i partycypacji w życiu politycznym. Dzięki tego rodzaju bezpieczeństwu, zgodnie z zasadą ustrojową uznającą, że Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawa, każdy obywatel jest wolny od prześladowań za krytykę władzy. Każdy, poza nielicznymi wyjątkami określonymi w poszczególnych przepisach ustaw,

ma dostęp do sfery polityki i to bez ograniczeń ze względów klasowych, rasowych, majątkowych, religijnych. Kontynuując tę myśl należy zauważyć, że prawo w ustawie o stanie wyjątkowym chroni ustalony porządek polityczny. W związku z tą ochroną przewidziane są również ograniczenia swobód obywatelskich.

Prawo chroni przyrodzone i niezbywalne prawa człowieka, w tym prawo do życia. Wszelkie próby zmierzające do pozbawienia go tej wartości są karane z całą surowością przewidzianą w art. 148 ustawy – Kodeks karny. Prawo, zapewniając całkowitą ochronę praw człowieka, w tym nietykalność cielesną, przewiduje jednak pewne odstępstwa, które są uregulowane w ustawie o środkach przymusu bezpośredniego. Zgodnie z intencją ustawy zasadniczej i ustawy o środkach przymusu bezpośredniego, możliwe jest stosowanie tych środków przez uprawnione podmioty w sytuacjach szczególnych, ale tylko w celu wymuszenia posłuszeństwa osób zagrażających bezpieczeństwu indywidualnemu lub powszechnemu.

Jak pokazała analiza wybranych ustaw, idea bezpieczeństwa jest w nich powszechna – i to w aktach prawnych o różnych poziomach ważności – począwszy od konstytucji, a skończywszy na ustawach zwykłych i rozporządzeniach uprawnionych podmiotów. Istnieje również wiele rodzajów bezpieczeństwa, które są chronione przez prawo. Na kanwie tych skromnych rozważań można tu wyodrębnić bezpieczeństwo państwa, bezpieczeństwo narodowe, bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwo ochrony środowiska oraz bezpieczeństwo przeciwpożarowe. Każde z tych dóbr podlega bezwzględnej ochronie prawnej, zaś za nieuprawnioną ingerencję w nie grozi odpowiedzialność karna i cywilna.

Ustawodawca skatalogował również podmioty zajmujące się tą sferą i przyporządkował im stosowne uprawnienia umożliwiające skuteczną ochronę rodzajowego bezpieczeństwa. Dla przykładu można podać, że kwestia ochrony bezpieczeństwa publicznego należy zasadniczo do kompetencji Policji. Problematyka ochrony szeroko pojmowanego bezpieczeństwa publicznego została skatalogowana w ustawowych zadaniach Policji tej formacji. Należy zauważyć, że zgodnie z postanowieniami tej ustawy, do ochrony tego bezpieczeństwa mogą być zaangażowane inne uzbrojone i umundurowane formacje Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, do których można zaliczyć: Siły Zbrojne RP, Żandarmerię Wojskową oraz Straż Graniczną. Inny istotny element bezpieczeństwa stanowi także bezpieczeństwo przeciwpożarowe, którego dotyczą przepisy uregulowane w dwóch odrębnych ustawach: o ochronie przeciwpożarowej i o Państwowej Straży Pożarnej.

Pewnym dopełnieniem tematyki bezpieczeństwa jest ustawa o ochronie osób i mienia, szczególnie w sektorze prywatnym. Istotne z punktu widze-

nia bezpieczeństwa jest zarządzanie kryzysowe; dotycząca go ustawa określa organy właściwe w sprawach zarządzania kryzysowego, ich zadania i zasady działania w tym wypadku, a także zasady finansowania zadań zarządzania kryzysowego.

Zgodnie z myślą Adolfa Dygasińskiego „Gdzie jest zbyt dobrze, tam nie może być zbyt bezpiecznie”, prawo powinno monitorować potrzeby społeczne w dziedzinie bezpieczeństwa i skutecznie przeciwstawiać się jego zagrożeniom.

Abstract

Law and security. Analysis of selected aspects

The article presents correlations occurring between law and safety. In turn the ambiguity of the expression *law* was shown which has crucial importance in connecting it with safety. On the canvas of these deliberations many areas of activity of man protected by law were demonstrated. Inquiry in this regard was based on chosen legal documents such as: act – the Penal Code, act on the state of emergency, act on departments of government administration, act on Police, act on direct coercive measures, act on Border Guard, act on State Fire Service and several other chosen legal documents. The gathered and analyzed material shows that the man can feel comparatively safe, since the law demands certain behaviors or prohibits specific behaviors.

Key words: law, security, administration, politics, the police, the citizen

Streszczenie

Prawo a bezpieczeństwo. Analiza wybranych aspektów

Niniejszy artykuł przedstawia korelacje zachodzące pomiędzy prawem a bezpieczeństwem. W kolejności ukazano wieloznaczność terminu prawo, co ma istotne znaczenie w powiązaniu go z bezpieczeństwem. Na kanwie tych rozważań zademonstrowano wiele obszarów działalności człowieka chronionego przez prawo. Dociekania w tym względzie oparto na wybranych aktach prawnych, takich jak m.in.: ustawa – Kodeks karny, ustawa o stanie wyjątkowym, ustawa o działach administracji rządowej, ustawa o Policji, ustawa o środkach przymusu bezpośredniego, ustawa o Straży Granicznej, ustawa o Państwowej Straży Pożarnej i kilku jeszcze innych wybranych aktach prawnych. Zgromadzony i przeanalizowany materiał pokazuje, że człowiek może czuć się względnie bezpiecznie, ponieważ prawo nakazuje pewne zachowania lub też określonych zachowań zabrania.

Słowa kluczowe: prawa, bezpieczeństwo, administracja, polityka, policja, obywatel